

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Depåfyndet från Västlaus i Burs, Gotland

Lindqvist, Sune

Fornvännen 23, 112-115

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1928_112

Ingår i: samla.raa.se

som domareringen: den har varit tingvallens scen. LINDQVIST antar, att det just är denna scen som i lekererätten kallas *baesing*. Rent sakligt är häremot ingenting att anmärka, men det bjuder emot att antaga, att *baesing*, så framt ordet skall härledas ur *bäs* 'bås', betyder något annat än det sörmländska *bäsing* 'för visst ändamål inhägnat område'.

Nu kan mycket väl en inhägnad ha blivit inrättad uppe på tingshögen. Ingen lär betvivla, att domare och nämnd ha behövt sittplatser. Av skilda anledningar har man ej velat lägga en krets av stora stenar uppe på högens krön. Man har nöjt sig med att av (fyra) stockar bilda en fyrkant uppe på högen. I språkligt avseende synes en dylik inhägnad mycket väl ha kunnat förtjäna namnet *baesing*.

Den s. k. Bäsingen vid Larvs kyrka har väl snarast fått sitt namn därav, att man vid tingssammanträdena av stockar uppfört en särskild inhägnad, en *bäsing*, på dess topp. Namngivningen låter i så fall förmoda, att *bäsingen* varit något, som man icke kunnat undvara på tingshögen.

I ett enda fall, på den lilla naturliga kulle vid Götala nära Skara, där enligt traditionen "alla götars ting" hållits, finner man tvänne domareringar uppe på tingshögens krön.¹ Kullen uppgives vara låg och icke särskilt framträdande i terrängen. Det har i detta fall tydligen varit relativt lätt att forsla stenarna upp på kullen, där de icke heller verkat vanprydande. Är den här givna tolkningen av det fsv. *baesing* riktig, intar kullen vid Götala en mellanställning mellan domareringarna och de större tingshögarna med platå och *bäsing*.

Eric Elgqvist.

Depåfyndet från Västlaus i Burs, Gotland.

På plansch 52 i arbetet *Gotlands bronsålder* (VHAAH 37:1; akad. avh. Ups. 1927), avbildar HARALD HANSSON, för första gången ett sedan länge i Gotlands fornsal förvarat depåfynd från yngre bronsåldern. Denna avbildning och de kortfattade upplysningar, som lämnas sid. 136 i samma arbete (nr 344), äro emellertid näppeligen ägnade att ge ett klart begrepp om ifrågavarande märkliga fynd. Fördenskull publiceras här tvänne för flera år sedan tagna fotografier av samma fynd, visande de 22 på planschen regellöst utströdda fragmenten samlade till större enheter. Den ena, fig. 64, upptar större delen av botten samt flera kantbitar av ett hängkärl, om vars långvariga användning man får ett tydligt intryck både vid en blick på den avnötta ögla och i betraktande därav, att den av fina linjer bildade ornering, som torde ha funnits å botten, blivit så gott som fullständigt utplånad. Den andra fotografien, fig. 65, visar upptill fragmenten av ett glasögonspänne och en buckleformig tygelpryd-

¹ FRIDOLF WILDTE, *anf. a.*, s. 217.

Fig. 64.

nad (?), införd från mellersta Europa likt de tolv bucklorna av samma slag i det stora, likaledes gotländska depåfyndet från Eskelhem (Mn 1456). I övrigt återger samma bild stora delar av botten samt kanten till ett hängkärl nr 2. Det är detta hängkärl, som utgör fyndets intressantaste föremål. Närmast centrum har det en meanderslinga av samma typ, som även förekommer på ett hängkärl från Roma (Mn 1482), omsluten av två obrutna cirkellinjer, vidare en rad små upphöjda rundlar, två cirkellinjer, en rad större rundlar o. s. v. De

Fig. 65.

större rundlarna torde dock riktigare vara att uppfatta som grupper av dubbla koncentriska kretsar. Hela denna ornering är åstadkommen genom gjutning och lämnar intet negativt avtryck på bottenens insida. Den har sålunda fram-

ställt på samma sätt som de upphöjda linjerna på glasögonspännet. Till det senare finnas väl många motsycken — Mn 1149 med guldbeläggning, 1339, 1348—52 m. fl. — vilkas gjutna ytornering lika tydligt som hängkärllets imitera från södern importerade drivna arbeten av guld eller brons (Mn 1164—67, 1300, 1413, 14 etc.). Men att iakttaga en liknande, och därtill så omedelbar imitation av drivna ornament på hängkärlens bottnar är mera sällsynt. Statens historiska museum torde endast äga ett exempel, Mn 1398 från Skåne, varå en rad skenbart uppdrivna bucklor förekomma, omslingrade av inpunsad ornering (jfr även kupan Mn 1384). — Det här avbildade depåfyndet är enligt uppgift i Gotlands fornsals inventarium (B 399—401) upptaget i en åker nära bostället i Västlaus, Burs sn.

Sune Lindqvist.

En märklig förhistorisk byanläggning på Öland.

De på Gotland i hundratal kända huslämningarna från järnåldern, de s. k. kämpagravarna, motsvaras på Öland av en mängd över hela ön spridda, väl byggda, mestadels rektangulära husgrunder. I likhet med de gotländska ligga de öländska husgrunderna vanligtvis tydligt avskilda från nutida bygd — undantag från denna regel givas dock —, men under det att "kämpagravarna" på Gotland i det stora hela äro fördelade i enstaka gårdskomplex, påtagligt skilda från varandra, visa de öländska hustomterna en tydlig benägenhet att sluta sig samman i grupper om flera gårdar, ibland samlande sig till verkliga byar. Då de öländska husgrunderna hittills i mycket ringa grad blivit föremål för närmare undersökningar, är det ännu för tidigt att med bestämdhet uttala sig om fornminnesgruppens allmänna tidsställning; skäl föreligga dock, vilka synas tala för, att de öländska byggnadsresterna av detta slag liksom de gotländska "kämpagravarna" i huvudsak härröra från övergångstiden mellan äldre och yngre järnålder.

En vacker och ovanligt väl bibehållen bylämning av ifrågavarande slag utgör den även av befolkningen kända s. k. Rönnerums forny i Högsrums socken på mellersta delen av Öland. Det forna byområdet är beläget i östra delen av socknen på utmarkerna till litteris Cb, D, Ea och Fb av Rönnerums by, c:a 2,300 meter åt sydost från byn räknat. Omkring 600 meter söder om "fornbyn", vid Ryd i Glömminge socken, ligger det bekanta, av T. J. ARNE undersökta gravfältet från förromersk järnålder.¹ Endast omkring 2 kilometer längre åt öster ligger Ismantorps borg med sitt myller av husgrunder.

"Fornbyns" närmaste omgivning är beväxna med en tät, snårig busk- och lövträdsvegetation, kännetecknande för denna del av Öland. Enstaka od-

¹ T. J. ARNE. *Den senare förromerska järnåldern i Sverige* (Fornvännen 1919, sid. 191 ff.).